

El jaciment d'Almallutx: els darrers musulmans a la Serra De Tramuntana

Deià, 25 de maig del 2019

Ponent:

Jaume Deyà Miró

Els musulmans s'estableixen a Mallorca l'any 911. Són poblacions berbers, provinent del nord d'Àfrica i s'organitzen en alqueries i rafals.

En aquest moment l'illa està molt poc poblada i s'establirà Madina Mayurqa (Palma) com a capital d'aquest territori. Es una època de poc control, hi ha un gran enfrontament entre la Madina i les zones rurals. Mallorca serà musulmana fins a la conquesta del rei en Jaume.

Fins aquest moment, des de l'època prehistòrica a Mallorca hi ha una continuïtat de poblament, els musulmans s'integren amb la població que hi havia prèviament. La conquesta del rei en Jaume, en canvi, va representar un trencament d'aquesta dinàmica, ja que es produeix un genocidi i en gran part desapareix el substrat cultural musulmà.

Almallutx ja va ser mencionat al segle XVI pels capellans de Lluc als seus manuscrits, on si referien com a "*monumentos druidicos*", però no és fins als anys setanta que es fan les primeres excavacions.

Els anys 70, coincidint amb el projecte d'embassaments de Franco, es finança l'excavació a Bartomeu Ensenyat i Catalina Ensenyat per la recerca de restes prehistòriques. Fou llavors quan es descobrí que de sota les alzines sortien ceràmiques, però els investigadors no hi presentaren molta atenció. Antoni Mateu i Antoni Estades, que feren les primeres excavacions a dues estances musulmanes.

Tot i que el resultat d'aquesta investigació va ser publicada, va caure en l'oblit fins que Almallutx va ser redescobert fa 10 anys.

Almallutx va ser una trobada casual, quan Jaume Deyà i el seu company Pablo Galera van anar a visitar les restes prehistòriques en una època de molta sequera i van començar a trobar ceràmiques i parets. Durant una setmana van anar trobant cases, restes ceràmiques i restes humanes, fins que va tornar a ploure i l'aigua ho va tornar a cobrir tot.

Almallutx ocupa 150.000 m² de jaciment, 100.000 dels quals són restes musulmanes, ja que tenim presència d'època prehistòrica fins a l'actualitat. Això és degut a ser un lloc estratègic, molt ben comunicat, amb 4 fonts amb aigua tot l'any, amb terra fèrtil i capacitat de pastures.

Durant els darrers 8 anys d'excavacions s'ha demostrat que va ser l'assentament de refugiats més gran durant l'època de la reconquesta, on es va construir una ciutat on hi resistiren els últims musulmans a Mallorca.

S'ha pogut determinar que Almallutx abans de la conquesta era una alqueria, situada estratègicament a damunt un turó per dominar la vall, a prop de la font. Des d'aquest punt s'estenia la zona de cultiu i a continuació s'hi construïren habitatges. També s'ha trobat una mesquita i un cementeri islàmic, gràcies a l'erosió de la pluja on es calcula que hi ha uns 100 cossos enterrats.

La particularitat d'Almallutx és la seva enorme dimensió, a una zona que no es coneixia, un lloc amb una climatologia molt adversa i una comunicació difícil.

Aquest fet i la troballa de ceràmiques pràcticament intactes desencadenaran les sospites que podia ser un assentament de l'època de la conquesta. Jaume I al "Llibre dels feits" esmenta Almallutx 5 vegades.

Jaume I va tenir molta sort perquè quan va desembarcar a Santa Ponça i va començar la conquesta de Mallorca va trobar que la part forana de l'illa estava en guerra amb la Madina. Així Jaume I es va aliar amb la part forana musulmana, per conquerir Palma, finalitzant el setge el 31 de desembre de 1229. Quan Palma es va rendir, els nobles de Jaume I no ho van acceptar, tenien set de sang i va ser una matança. Tots els que van sobreviure fugiren per la porta del camp cap a la Serra, així com la població del Raiguer.

Jaume I va perseguir als musulmans fins a Bunyola, on, aconsellat pels seus nobles, va aturar la persecució a causa de la desconexió del terreny. L'estratègia va consistir a controlar el Pla i Menorca, el que va aconseguir través del tractat de Cap de Pera.

Els musulmans es van refugiar a tota la Serra. Les cròniques parlen de milers de persones i el principal nucli de resistència fou Almallutx. Hi ha una primera rendició d'un gran volum de població al cap d'un any coincidint amb la rendició de Menorca. Això és degut al fet que des de Menorca els hi enviaven queviures, després de la seva caiguda quedaren incomunicats. A poc a poc caigueren la resta de nuclis de resistència entre Banyalbufar i Sóller.

Al cap d'un any i mig, la situació dels refugiats es torna molt precària, la crònica diu que fins i tot es va permetre la ingesta de carns prohibides de la fam que hi havia. Finament després de 2 anys i mig de resistència es rendeixen i es dona per acabada de la conquesta de Mallorca. Tots els capturats a les illes esdevenen esclaus i comença el genocidi cultural musulmà.

Almallutx és la constància d'aquesta resistència que esperava l'ajuda del nord d'Àfrica que mai va arribar.

Almallutx no es torna a poblar perquè queda estigmatitzat, entre les cases abandonades i les coves amb ossos humans de l'època prehistòrica.

També es sap que el jaciment pertany a aquesta època perquè es troben evidències de destrucció amb violència, com ceràmiques es-

clafades, les claus als panys de les cases i cendres amb càrritx que demostren que tot el jaciment va ser incendiat. De fet les restes ceràmiques demostren que es van destruir abans de l'incendi, el que evidencia un saqueig.

A més s'han trobat evidències del sistema defensiu que envoltava la vall, com fortificacions controlant els excessos.

De moment s'han excavat unes poques cases. S'han trobat peces de tota mena, des d'alfàbies fins a ceràmica de taula, botelletes de perfum i ferradures, des de peces senceres fins altres que s'han pogut reconstruir al 100%.

Com que va ser l'últim lloc on els musulmans es van refugiar es creu que se'n van endur a Almallutx totes les seves pertinences. Es calcula que hi poden haver unes 50 cases amb unes 2 o 3 estances per casa, per tant encara hi ha molt per descobrir.

